

Preporuka br. (2008)1

Odbora ministara zemljama članicama o uključivanju rodni razlika u zdravstvenu politiku

(Usvojio Odbor ministara 30. siječnja, 2008. na 1016. sastanku zamjenika ministara)

Odbor ministara temeljem Članka 15.b Statuta Vijeća Europe (ETS br. 1),

Imajući u vidu da je cilj Vijeća Europe postizanje većeg jedinstva njegovih članica i da se taj cilj može ostvariti osobito, *inter alia*, usvajanjem zajedničkih pravila u zdravstvenom sektoru;

Imajući na umu Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (ETS br. 5) i njene protokole, posebno Protokol br. 12 (ETS br. 177);

Podsjećajući na Članak 11. Europske socijalne povelje (ETS br. 35) o pravu na zdravstvenu zaštitu, i pozivajući se na to da Članak 3. Konvencije o ljudskim pravima i biomedicini (ETS br. 164) zahtijeva da ugovorne strane, uzimajući u obzir zdravstvene potrebe i raspoložive resurse, poduzmu odgovarajuće mjere s ciljem da u okviru svojih nadležnosti osiguraju jednak pristup zdravstvenoj zaštiti primjerene kvalitete;

Uzimajući u obzir Preporuku br. R (2000) 5 Odbora ministara zemljama članicama o razvoju struktura za sudjelovanje građana i pacijenata u procesu donošenja odluka koje utječu na zdravstvenu zaštitu;

Smatrajući da je načelo jednakosti žena i muškaraca sastavni dio ljudskih prava i da diskriminacija na temelju spola predstavlja prepreku priznavanju, uživanju i korištenju ljudskih prava i temeljnih sloboda;

Pozivajući se na rad Vijeća Europe na području ravnopravnosti spolova te osobito na poruku Odbora ministara iz 1998. godine da se potaknu glavni odbori na uvođenje rodno osviještene politike u svoj rad, i pozivajući se na njihovo izvješće "Rodno osviještena politika: pojmovni okvir, metodologija i predstavljanje "dobre prakse" (EG(99)3);

Uvjereni da cilj stvaranja jednakosti, pravednosti, poštivanja ljudskih prava i dostojanstva pojedinaca u zdravstvenom sektoru zahtijeva da se u planiranju i nadzoru zdravstvene politike i pružanju zdravstvenih usluga uzmu u obzir posljedice rodni razlika;

Prepoznajući da se europske zemlje još uvijek u različitom stupnju susreću s neprihvatljivim rodni nejednakostima između žena i muškaraca te da su kreatori zdravstvene politike, pružatelji zdravstvenih usluga te zdravstveni profesionalci u sve većoj mjeri suočeni s potrebom razumijevanja i odgovaranja na različite potrebe žena i muškaraca;

Smatrajući da mnoge razlike i nejednakosti u zdravstvenom statusu žena i muškaraca proizlaze iz socijalnog, kulturalnog (uključujući i vjerski) i političkog poretka u društvu, rod (koji je društveni konstrukt) nasuprot spolu (koji je biološka datost) treba biti promatran kao ključna odrednica zdravlja;

Uviđajući da rodovi nisu homogene grupe i da različite društvene okolnosti mogu na potpuno različite načine utjecati na zdravstvene potrebe, interese i brige oba roda te unutar rodova;

Uvjereni da zdravstvene politike moraju uzeti u obzir društvene odrednice zdravlja zato što su društveno-ekonomski faktori kao što su dohodak, zaposlenost, obrazovanje, životni i radni uvjeti, rizici od profesionalnog oboljenja te životni stilovi nejednako raspodijeljeni među stanovništvom te imaju za posljedicu nejednakosti koje mogu uzrokovati mnoge zdravstvene disparitete, uključujući one između muškaraca i žena;

Svjesni rastućih dokaza iz svih područja zdravstvenih istraživanja (koja se odnose na biomedicinske i psihosocijalne mehanizme) da se čimbenici rizika, kliničke pojavnosti, uzroci, posljedice i liječenje bolesti mogu razlikovati za žene i muškarce te da u takvim slučajevima prevencija, liječenje, rehabilitacija, skrb i promicanje zdravlja moraju biti usklađeni s različitim potrebama žena i muškaraca;

Primjećujući da rodne nejednakosti mogu imati za posljedicu probleme u pristupu zdravstvenim službama, uključujući i pristup informacijama, i također primjećujući nedostatak sredstava za promicanje rodne osjetljivosti kod pružatelja zdravstvenih usluga, što sve može tvoriti strukturne barijere prema kvaliteti zdravstvene skrbi;

Zabrinuti također, u ovom kontekstu, da rodne razlike i nejednakosti mogu biti prepreka komunikaciji između pružatelja zdravstvenih usluga i pacijenata na štetu prava pacijenata;

Uvjereni da bi prepoznavanje rodnih razlika i nejednakosti doprinijelo učinkovitosti i uspješnosti zdravstvenih politika i službi zdravstvene skrbi i za žene i za muškarce;

Uvjereni da razvoj rodno osjetljive socijalne i zdravstvene politike zahtijeva uključivanje rodne dimenzije i u širu društvenu politiku;

Predlaže da vlade država članica,

1. u kontekstu zaštite ljudskih prava učine rod jednim od prioritarnih područja djelovanja u zdravstvu kroz politike i strategije koje se odnose na specifične zdravstvene potrebe muškaraca i žena te koje uključuju rodno osviještenu politiku;

2. promiču rodnu jednakost u svim područjima i funkcijama zdravstvenog sustava, uključujući akcije koje se odnose na zdravstvenu zaštitu, promicanje zdravlja i prevenciju bolesti na pravedan način;

3. razmatraju pitanja koja se odnose na poboljšanje pristupa zdravstvenim uslugama te njihovoj kvaliteti jer se one odnose na posebne i različite potrebe i situacije muškaraca i žena;

4. razvijaju i šire rodno osjetljivo znanje koje omogućava intervencije zasnovane na podacima kroz sustavno skupljanje odgovarajućih podataka razvrstanih po spolu, promicanje relevantnih istraživačkih studija te rodnu analizu;

5. promiču rodnu osviještenost i stručnost u zdravstvenom sektoru te osiguraju uravnoteženo sudjelovanje žena i muškaraca u donošenju odluka;

6. uspostave okvire za nadzor i vrednovanje napretka uvođenja rodno osviještene politike u zdravstvene politike;

7. usvoje i primjene mjere koje su predstavljene u dodatku ovoj preporuci;

8. osiguraju da se sve relevantne političke institucije i tijela koja se bave pitanjima zdravstva upoznaju s ovom preporukom te da izvijeste Vijeće Europe o rezultatima provedbe odredbi ove preporuke na nacionalnoj razini;

Dodatak Preporuci br. (2008)1

Posebne mjere

1. Uspostaviti odgovornost za uvođenje i provedbu rodno osjetljivih zdravstvenih politika na višim nacionalnim, regionalnim i lokalnim razinama te osigurati rodno ujednačenu predstavljenost na mjestima odlučivanja i uvesti radna mjesta za zdravstvene stručnjake koji su educirani o načelima ravnopravnosti spolova ;

2. Pisati redovna rodno zasnovana zdravstvena izvješća uključujući sustavnu znanstveno zasnovanu rodnu analizu s ciljem povećanja znanja o zdravlju stanovništva te uvesti rodnu osviještenost u zdravstveni sektor:

a. osigurati da se u zdravstvenim uslugama i u najvažnijim zdravstvenim ispitivanjima i programima svi redoviti sustavi bilježenja i prikupljanja podataka razvrstaju po spolu s obzirom na zdravstvene prioritete u zemlji (npr. uzimajući u obzir pokazatelje smrtnosti i pobola);

b. promicati rodno osjetljive informacijske sustave i pokazatelje uspješnosti s ciljem odgovornosti u zdravstvenom sustavu;

c. uključiti informacije razvrstane po spolu, a koje se odnose na druge društvene odrednice koje su u interakciji s rodnom: na primjer dohodak, razine siromaštva, učešće radne snage, obrazovanje, stanovanje;

- d. promicati uporabu rodno osjetljivih pokazatelja (npr. Svjetska zdravstvena organizacija) u procesu prikupljanja podataka za nacionalna izvješća o zdravstvu;
3. Promicati uključivanje rodnih aspekata zdravlja u obuci i kontinuiranoj izobrazbi svih zdravstvenih i socijalnih radnika na dodiplomskoj razini (npr. školovanje medicinskih sestara i tehničara) te na višim obrazovnim razinama (stručno usavršavanje) za sve zdravstvene radnike, uključujući i kreatore politika;
4. Promicati obrazovanje zdravstvenih i socijalnih radnika o posebnim situacijama:
- a. o posljedicama koje obiteljsko i drugi oblici nasilja imaju po zdravlje;
- b. o potrebama koje utječu na zdravlje ranjivih skupina;
5. Promicati znanstveno zasnovane programe i dati prioritet razvoju rodno osjetljivih istraživačkih programa koji će imati učinak na nacionalnoj razini. Cilj je uvesti javne programe zasnovane na podacima, predvidjeti izazove s kojima će se društvo susresti te razviti odgovarajuće programe za promicanje zdravlja;
6. Inicirati i promicati vrednovanje i nadzor politika, programa i akcija iz rodne perspektive koji su u državi pokrenuti kako bi se riješile nejednakosti u zdravlju;
7. Promicati međunarodno umrežavanje vladinih i nevladinih organizacija koje djeluju na području uvođenja rodno osviještene politike u zdravstvenu politiku;
8. Podržati aktivno ciljano širenje ove preporuke, popraćeno, gdje je to moguće, prijevodom na lokalne jezike.